

ПРОТОКОЛ ЗА СОРАБОТКА МЕЃУ НАДЛЕЖНИТЕ ИНСТИТУЦИИ ВО СЛУЧАИ НА СЕКСУАЛНА ЗЛОУПОТРЕБА НА ДЕЦА И ПЕДОФИЛИЈА

Заради правилно и ефикасно преземање на мерки за превенција и справување со сексуална злоупотреба на деца и педофилија во Р. Македонија, потребно е донесување на Протокол за соработка меѓу надлежните институции во случаи на сексуална злоупотреба на деца и педофилија.

Со овој протокол се обезбедува ефикасна и успешна соработка на надлежните органи во подигање на нивото на заштитата и помошта на децата жртви на сексуална злоупотреба и педофилија, како и помош на сторителите на овие криминогени дела во насока на промена на однесувањето и нивно интегрирање во општеството.

Со овој протокол се уредува соработката на надлежните органи во согласност со законите, подзаконските акти и Акциониот план за превенција и справување со сексуална злоупотреба на деца и педофилија 2009-2012 год. донесен од Владата на Р. Македонија.

Во Протоколот се содржани видовите, начинот и содржината на соработката помеѓу надлежните органи и другите учесници во откривањето и спречувањето на сексуалната злоупотреба на деца и педофилија и тоа во давањето на заштита на децата жртви на сексуална злоупотреба и педофилија како и промената на однесувањето и интеграцијата на сторителите на ваквите криминогени дела во општеството.

1) ПОЛИЦИЈА

Целта на полицијата е заштита на децата жртви на сексуална злоупотреба и педофилија, превенција во заштитата на децата жртви на сексуална злоупотреба и педофилија и спречување и откривање на кривични дела од областа на половата слобода и половиот морал, откривање и фаќање на сторителите на овој вид кривични дела и нивно предавање на надлежните органи.

Во случаи кога полицијата на било кој начин (писмено, усмено, по телефон) од родители, граѓани, соседи, од стручни работници од ЦСР, здравствени установи, училишта, НВО секторот, претставници од локалната самоуправа или пак од други лица, или кога сознанијата ги добила од медиуми или во тек на некоја друга постапка, или на било кој друг начин дознае за постоење на сексуална злоупотреба на дете или педофилија, согласно со Законот за полиција веднаш и без одлагање:

1.1 Најмалку двајца полициски службеници - остручени за работа на случаи од сексуална злоупотреба на деца и педофилија (по можност од различен пол) одат на местото на настанот, заради проверка на дојавата.

1.2 Врз основа на утврдената состојба, веднаш преземаат мерки и активности за моментална заштита на детето жртва и за обезбедување на здравствена и друга помош; и

1.3 Преземаат мерки за спречување на сторителот на делото, во понатамошно делување.

1.4 Се јавуваат на дежурниот полициски службеник во полициската станица да го повика инспекторот задолжен за проблематиката кој треба да го организира тимскиот пристап на работа во ваквите случаи и ги преземе потребните мерки и активности.

2. Се пристапува кон вршење увид на местото на настанот од страна на увидна екипа (се собираат материјални траги и се врши фотографирање на лице местото). Паралелно со увидот на местото на настанот, се собираат податоци, информации и известувања потребни за докажување и расветлување на кривичното дело.

3. Доколку сторителот на делото е затекнат на лице место или е пронајден во непосредната околина, се постапува согласно со одредбите на Законот за кривична постапка. Доколку е во бегство, по истиот се распишува потерница и веднаш се започнува со потрага (негово барање).

4. Стручниот тим од полицијата и од ЦСР веднаш е информиран, доколку е потребно повикан е и здравствен работник, присутен е и еден од родителите или старател и се започнува со водење разговор со детето жртва.

4.1 Во зависност од тежината на стореното кривично дело, траумите кои ги претрпела жртвата, нејзината моментална физичка и психичка состојба, тимот од специјализирани и стручни работници цени каде ќе се води разговорот (во домот на жртвата, во просториите на ПС , во просториите на ЦСР или пак во простории на друга институција).

4.2 Се остава на детето жртва да се изјасни со кого ќе разговара, а останатите од тимот пожелно е да го следат разговорот од друга просторија преку скрин-огледало или преку аудио и видео опремена просторија.

4.3 При водењето на разговорот со детето жртва во зависност од неговата возраст, дозволено е да се користат и помагала (како кукли, цртежи слики и сл.) кои помагаат детето појасно да го опише целиот настан.

4.4 При водењето на разговорот со дете жртва на сексуална злоупотреба може да се користи аудио и видео запис. По завршување на разговорот, се изработува службена белешка во која прецизно ќе се наведе целата содржина на исказот на детето жртва.

4.5 Пожелно е со еден разговор максимум два да се заврши целата постапка околу добивање информации од детето жртва.

5. По извршените разговори со жртвата и сторителот и собраниот доказан материјал се изготвува соодветен поднесок (кривична пријава или посебен извештај) и се доставува до надлежното основно јавно обвинителство.

6. Ќе се изработи и прати известување до центарот за социјална работа за преземеното и она што е утврдено заради понатамошно преземање на соодветни мерки и активности кон детето жртва.

7. Ќе се внесат податоци во интерната евиденција за сексуална злоупотреба и педофилија за делото, сторителот и жртвата.

8. Специјализираните полициски службеници за сексуална злоупотреба на деца и педофилија ги следат и насочуваат сите понатамошни мерки и активности кои се преземаат за заштитата на најдобриот интерес на жртвата.

9. Во случај сексуалната злоупотреба на дете и педофилија да е извршена од лице кое било лечено од алкохолизам или други зависности, лице со попреченост или малолетно лице за тоа веднаш се известува центарот за социјална работа заради превземање на соодветни мерки.

Б) ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНА РАБОТА

Основна цел на центрите за социјална работа е унапредување на заштитата на децата жртви на сексуална злоупотреба и педофилија, превенција од понатамошна виктимизација на децата жртви и развој на мерките на заштита на правата и благосостојбата на децата во ризик од сексуална злоупотреба и педофилија.

Кога службаното лице на центарот за социјална работа задолжено за работа со деца жртви на сексуална злоупотреба и педофилија, на било кој начин (писмено, усно, преку телефон, преку медиуми или во тек на некоја друга постапка која се води пред центарот или на било кој друг начин), ќе дознае за постоење на сексуална злоупотреба на дете или педофилија, согласно Законот за семејството и Законот за социјална заштита:

1. Веднаш по добивање на сознанието, без оглед на тоа дали и друг орган го има сторено истото, ги презема следниве дејствија:

1.1 Пополнува иницијален лист кој ги содржи сите податоци за детето, за сторителот на делото и за стореното дело;

1.2 Ја известува полицијата и ги доставува сите примени известувања за случајот и се договара каде ќе биде првичниот разговор со детето и земањето на изјава, кој ќе го води разговорот со детето и кој ќе биде присутен.

Првичната изјава од детето треба да биде земена во посебни форензични простории за снимање на изјавата.

Во интервјуто со помалите деца може да се користат и анатомски кукли при што прашањата треба да бидат едноставни, конкретни и од одреден тип.

1.3 Итно оформува предмет.

2. Започнува со други активности насочени за помош на детето жртва, во рамките на надлежностите на центарот за социјална работа, согласно со Законот за социјална заштита, (Службен весник бр.79/09) Законот за семејство (Службен Весник на Р.М., бр.80/92,9/96,38/04,33/06,84/08,67/10) и Законот за малолетничка правда („Службен весник на Република Македонија” број 87/2007 и 103/2008 и 161/2008) при што посебно:

2.1 Итно ќе воспостави контакт со детето жртва и родителот/старателот. Во контактите со децата жртви на сексуална злоупотреба и педофилија, центарот за социјална работа е должен да постапува со крајно внимание.

2.2 Ќе го запознае детето жртва на сексуална злоупотреба и педофилија, односно неговиот законски застапник или старателот, со неговите законски права, овластувањата и постапувањата на центарот за социјална работа во заштитата на правата на детето, со мерките и активностите кои центарот за социјална работа ќе ги преземе и можните облици на сместување на детето жртва.

2.3 Овозможува детето жртва непречено и без страв да ги искаже сите факти релевантни за утврдување на извршената злоупотреба. При тоа, посебно внимание ќе се обрне на проверка на околностите поврзани со траењето, континуитетот и начинот на извршената злоупотреба, ќе се преиспита евентуално постоење на претходна злоупотреба или претходна изложеност на жртвата на сексуална злоупотреба или педофилија, дали надлежните органи веќе постапувале во случајот и во кој обем. При постапувањето, центарот за социјална работа особено ќе води сметка за заштита на правата и интересите на детето жртва на сексуална злоупотреба или педофилија пред другите органи, особено за сигурноста и одвоеното сослушување на жртвата и сторителот.

2.4 Заради дополнително утврдување на фактичката состојба, службеното лице во центарот за социјална работа по пат на увид и на друг соодветен начин, итно ќе ги утврди релевантните факти за случајот, преку разговор со вработените во воспитно-образовните установи, со матичениот лекар и други лица од кои би можеле да добијат информации кои се од значење за изготвување на индивидуалниот план за работа со детето.

2.5 Ќе даде правна помош и ќе посредува во остварување на заштита на детето жртва или истата ќе ја упати во соодветно советувашиште.

2.6 Во постапувањето службеното лице во центарот секогаш ќе се раководи од начелото на најдобриот интерес на детето и многу внимателно ќе преиспитува како се заштитени правата и интересите на детето и дали се покренати сите потребни постапки. Доколку оцени дека заштитата на правата и интересите на детето не е целосна, тогаш на детето ќе му постави посебен старател за водење на потребните постапки;

2.7 За секоја преземена активност поврзана со сексуалната злоупотреба на деца и педофилија, службеното лице во центарот за социјална работа ја води потребната евиденција и документација и потребните податоци ги доставува до Ресурсниот центар во ЈУ Заводот за социјални дејности.

3. По прибирањето на сите потреби факти, службеното лице во центарот за социјална работа спроведува постапка за остварување на правата и заштита на најдобриот интерес на детето жртва на сексуална злоупотреба и педофилија;

4. Во итни случаи или доколку се работи за дете жртва на сексуална злоупотреба и педофилија извршена од родител/старател или близок роднина со кој детето живее, заради моментална заштита на детето жртва, центарот за социјална работа итно ќе изрече мерка на заштита и ќе го одземе детето од родителот-старателот или лицето со кое детето живее и ќе го смести во друго семејство или во институција и доколку оцени дека е потребно ќе изрече и други мерки на заштита. Истовремено, центарот за социјална работа ќе му предложи на судот донесување и на привремена мерка за заштита заради спречување на понатамошно злоставување на детето.

5. Во случаи кога детето е сведок на сексуална злоупотреба на деца или педофилија, центарот за социјална работа, без одлагање ќе преземе соодветни мерки на заштита.

6. Центарот за социјална работа изработува индивидуален план за работа со детето и редовно, а најмалку еднаш неделно, внимателно да го следи извршувањето на мерките и постигнатите резултати, при што за секоја преземена активност да изработи соодветно известување или белешка. При евалуација на резултатите од преземените мерки, посебно ќе се земат во предвид ставовите и мислењето на детето за приликите во кои што живее при што ќе се побара помош од соодветни стручни служби и установи. По потреба, доколку преземената или изречената мерка не го даде очекуваниот резултат, центарот за социјална работа, доколку оцени за потребно ќе преземе други активности и мерки за заштита на најдобриот интерес на детето и ќе му предложи на судот донесување на друга мерка.

7. Центарот за социјална работа, на барање на обвинителството или полицијата, веднаш да ја доставува целата документација која е битна за разјаснување и докажување на стореното дело.

8. Службеното лице на центарот за социјална работа веднаш доставува одговор на повикот на полицијата заради моментално згрижување на детето или малолетникот и заради задолжителниот разговор во постапките при сексуална злоупотреба на деца и педофилија.

9. Доколку сторителот на сексуалната злоупотреба и педофилија е малолетно лице, се постапува согласно со Законот за малолетничка правда.

В. ЗДРАВСТВЕНИ УСТАНОВИ

Цел на здравствените установи е давање на целосна здравствена заштита на жртвата на сексуална злоупотреба на деца и педофилија со цел зачувување на телесното и психичкото здравје на жртвата како и санација на настанатите повреди и психотрауми.

Во случај на сознанија за постоење на сексуална злоупотреба на деца или педофилија, здравствениот работник согласно Законот за здравствена заштита:

1. Доколку се посомнева дека повредите или нарушената здравствената состојба на детето се последица на сексуална злоупотреба или педофилија, со посебно внимание азговара со детето жртва (заради спречување на евентуална повторна виктимизација) и да дознае што повеќе околности во врска со повредите или здравствената состојба;

2. Ги утврдува причините и начинот на настанување на повредата и врши целосен здравствен преглед;

3. Разговара со детето жртва, го советува и зависно од неговиот психофизички развој дава стручно мислење и ги запознава жртвата и нејзиниот родител/старател за можните решенија на проблемот, укажувјаќи на правата на жртвата.

4. Здравствениот работник за случајот веднаш телефонски го информира и службено го пријавува случајот во полицијата и во центарот за социјална работа-односно, специјализираните стручни лица за оваа проблематика при што ќе ја достави копија од медицинската анамнеза за случајот.

5. Во случај на постоење на повреди, нарушена здравствена состојба кај детето жртва, обид за суицид, односно посттравматско стресно растројство или растројство во однесувањето, здравствениот работник во примарната здравствена заштита го упатува детето до повисоки нивоа на здравствена заштита и тоа: педијатриски служби, ургентни хируршки служби или ургентни интернистички служби.

6. Заради спречување на долготрајните последици од овој вид злоупотреба, здравствениот работник треба да го упати детето жртва до детски психијатар и психолог, со цел да се утврдат индикациите за понатамошниот психотераписки третман на жртвата и семејството.

7. Доколку детето жртва на сексуална злоупотреба или педофилија е лице со пречки или е зависник од дрога или други психотропни супстанции или алкохол, одговорното лице во здравствената установа/здравствениот работник ќе го информира родителот/старателот и социјалниот работник назначен за случајот, за неопходноста детето да биде упатено на лекување, но не и нужно хоспитализирање.

8. За хоспитализирањето на жртвата со пречки во развојот или зависност од дрога или други психотропни супстанции или алкохол, треба да биде известено и одреденото службено лице на МВР.

9. Доколку сторителот на сексуалната злоупотреба или педофилија е лице со пречки или лице кое се лекувало од алкохолизам и други зависности или е сторител на други кривични дела, по потреба треба истото да го упати на лекување.

10. Доколку, здравствените работници препорачале лекување и хоспитализација на сторителот на сексуалната злоупотреба или педофилија, кој е лице со пречки во развојот или лице кое се лекувало од алкохолизам и други зависности, и истиот одбие хоспитализација и лекување, здравствениот работник веднаш за ова да ја известува полицијата и центарот за социјална работа кои понатаму ќе постапат согласно со законот.

11. Здравствената установа/здравствениот работник, исто така, веднаш ја известува полицијата, центарот за социјална работа и родителот/старателот на жртвата и при испишување на ова лице кое било хоспитализирано во болницата.

12. Здравствениот работник во случај на препознавање/постоење на повреда или нарушена здравствена состојба на детето, која се јавува како последица на сексуална злоупотреба или педофилија, со посебно внимание (врз основа на евиденцијата што се води во основната медицинска документација-чл.6 од Законот за евиденции во областа на здравството), ја пополнува индивидуалната евиденција (евиденциски обрасци) и истите ги доставува до надлежниот Регионален центар за здравствена заштита.

13. Регионалниот Центар за здравствена заштита ги контролира и обработува податоците од индивидуалните евиденциони обрасци и ги доставува до Институтот за јавно здравје каде што се води посебен Регистар за насилство (чл. 11 од Законот за евиденции во областа на здравството).

Во Регистарот жртвите се евидентираат по име и презиме и матичен број.

14. На барање од судот или полицијата, здравствените установи ја доставуваат целата документација која е од значење за разрешување и докажување на казнените постапки;

15. Здравствениот работник, социјалниот работник и службеното лице на МВР, треба заеднички да настапат во делот на меѓусебното проследување на информациите за детето жртва;

Г. ВОСПИТНО ОБРАЗОВНИ УСТАНОВИ

Целта на Протоколот на постапување на воспитно-образовните установи е сензибилизирање на вработените и учениците за:

- проблемот со сексуална злоупотреба на деца и педофилија, заради подигнување на свеста, знаењата и одговорноста за проблемот;
- начините на нивно спречување
- нивно препознавање/откривање,
- потребата од преземање на соодветни мерки за брзо и ефикасно решавање на спомениот проблем.

Наставниците, стручните служби и другите вработени потребно е навреме да преземаат мерки за заштита на децата од сексуална злоупотреба и педофилија, секогаш кога ќе имаат било какви писмени или усмени сознанија за ваков вид на злоупотреба на деца.

1. Во случаи кога вработените во воспитно образовната установа кај дете/ученик ќе забележат променети знаци во воспитно-образовниот процес, однесувањето и здравствената состојба кои можат да го свртат вниманието кон можна сексуална злоупотреба на детето потребно е :
  - веднаш да го информираат директорот и стручната служба на училиштето
  - директорот заедно со стручната служба писмено ги известува и ги доставува сите расположиви факти и околности на надлежниот центар за социјална работа и полицијата;
2. Веднаш да ги информираат родителите-старателите на детето-ученикот за дететктираните промени во однесувањето кај детето како и за преземните дејствија кон ЦСР и МВР;
3. По пријавувањето за извршена сексуална злоупотреба или педофилија, врз дете-ученик-чка, одговорниот во воспитно-образовната институција треба да изготви службена белешка и тоа:
  - за целокупно преземените активности во врска со евидентниот случај;
  - за извршените разговори со надлежни лица и институции;
  - за дадени и повратно добиените изјави од надлежни и други лица и институции поврзани со евидентниот случај како и за се она што е дополнително осознаено.
4. За сите констатирани состојби и преземени активности, надлежните институции (училиштето-стручните тимови, ЦСР и МВР) меѓусебно се информираат и учествуваат во понатомешното постапување согласно со индивидуалниот план и програма за третман на детето кој го изготвува ЦСР.

5. Соработува со стручниот тим на центарот за социјална работа и учествува во изработката на индивидуалниот план и програмата за заштита на детето;

6. На барање на обвинителството или полицијата воспитно-образовната установа веднаш ја доставува целокупната потребна документација поврзана со евидентниот случај заради брзо и ефикасно правно (судско) разрешување на истиот;

Д. ПРАВОСУДНИ ОРГАНИ

Правосудните органи обезбедуваат судска заштита на децата жртви на сексуална злоупотреба и педофилија.

Новина во Законот за малолетничка правда („Службен весник на Република Македонија” број 87/2007 и 103/2008 и 161/2008) донесен во 2007 година, се одредбите од член 137-143 во Глава 16 со кои се уредува Заштита на малолетникот како оштетен или сведок во кривичната постапка .

- Имено ,согласно со овие одредби во постапката што се води за кривични дела во кои малолетникот се јавува како жртва, судовите и јавните обвинители и службените лица на Министерството за внатрешни работи можат да постапуваат само доколку поседуваат соодветно образование, посебни знаења и искуство од областа на правата за детето и за кривично-правната заштита на малолетниците;

- Постапката за сите кривични дела од Кривичниот законик во кои според законските обележја на делото малолетник се јавува како жртва е итна;

- Судот и другите органи што учествуваат во постапката, преземаат мерки за помош и заштита и постапуваат на начин на кој ќе се избегнат можните штетни последици за неговата личност и развој;

- При сослушување на малолетникот како сведок или оштетен, судот води сметка за личните својства и карактеристики на малолетникот, за заштита на неговите интереси и за неговиот правилен развој;

-Ако оцени дека е потребно тоа, со оглед на особеностите на кривичното дело и својствата на личноста на малолетникот, судијата ќе нареди сослушување по пат на употреба на технички средства за пренос на слика и звук. Сослушувањето се спроведува без присуство на странките и другите учесници во постапката, во посебна просторија и прашањата се поставуваат со посредство на педагог, психолог или друго стручно лице.

Права на малолетникот жртва:

Согласно соодредбите на Законот за малолетничка правда:

- Малолетникот жртва треба да има полномошник од првото сослушување на обвинетиот. Во случај малолетникот да нема полномошник, него со решение го поставува претседателот на судот од редот на адвокатите кои се стекнале со посебни знаења од областа на правата на детето и кривично-правната заштита на малолетните лица. Адвокатот поставен од претседателот на судот е должен да следи специјализирана обука за малолетничко престапништво од најмалку четири до десет дена во текот на годината во земјата или во странство.

- Малолетникот жртва може да биде сослушан како сведок само ако тоа не влијае штетно врз неговиот психофизички развој.

- Малолетник може да биде сослушан најмногу два пати во својство на сведок, а по исклучок трет пат ако тоа го бараат посебните околности на предметот.

- Сослушувањето на малолетникот, во зависност од неговата возраст и развиеност, се врши во присуство на психолог, педагог или друго стручно лице.

- Ако како сведок се сослушува малолетник жртва, кој поради природата на кривичното дело, последиците или други околности е посебно чувствителен, односно се наоѓа во посебно тешка душевна состојба, судијата оценува дали има потреба од соочување меѓу малолетникот и обвинетиот.

- Постапката и условите врз основа на кои малолетникот жртва ги остварува правото на обештетување се уредедува во член 142 од Законот за малолетничка правда.

Ѓ. НЕВЛАДИНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Целта на невладините организации е превенција на децата жртви на сексуална злоупотреба и педофилија, давање психосоцијална помош и заштита на децата жртви и координирана соработка со надлежните институции, локалната самоуправа и други заинтересирани страни во заштитата на децата.

Невладините организации како значаен фактор во превенцијата и справувањето со сексуална злоупотреба на деца и педофилија во Р. Македонија, работат на подигање на јавната свест и сензибилизација за постоење на проблемот на сексуална злоупотреба на деца и педофилија, работат на откривање и пријавување на случаите на сексуална злоупотреба на

деца и педофилија и соработуваат со сите надлежни институции кои работат со заштитата на децата жртви на сексуална злоупотреба и педофилија.

Невладините организации секогаш кога на било кој начин (писмено, усно, преку телефон, преку медиуми или во тек на некоја друга постапка која се води пред центарот или на било кој друг начин), ќе дознаат за постоење на сексуална злоупотреба на дете или педофилија:

- Веднаш го евидентира случајот и отвора досие;
- Одредува лице од тимот кое ќе го следи случајот од моментот на згрижување на детето, ќе контактира и ќе соработува со надлежните органи кои го водат предметот;
- Го известува Центарот за социјална работа во местото на живеење на детето жртва;
- Доколку има можности го прифаќа и го згрижува детето;
- Доколку го згрижи детето соработува со стручниот тим на центарот за социјална работа и учествува во изработката на индивидуалниот план и програмата за заштита на детето во периодот на згрижување со давање на психо-социјална помош, советување, терапија за надминување на траумите и спречување на пострауматските растројства и рехабилитација;
- Редовно еднаш месечно, а по потреба и почесто, го известува надлежниот центар за преземените активности и мерки, за состојбата на детето и текот на третманот;

Во контактите со децата жртви на сексуална злоупотреба и педофилија, невладините организации постапуваат крајно внимателно кон детето жртва на сексуална злоупотреба, при што во текот на секое постапување со детето-жртва и ќе искажува разбирање за проблемот, водејќи сметка за заштита на правата и интересите на детето жртва.

При реализацијата на овие активности НВО соработува со надлежните институции (полицијата, центрите за социјална работа, образовните, здравствените институции и правосудните органи), медиумите, локалната самоуправа и др.

2. ОБЛИЦИ, НАЧИН И СОДРЖИНА НА СОРАБОТКАТА

Заради спроведување на мерките и активностите од Акциониот план за превенција и справување со сексуалната злоупотреба на деца и педофилија, како и примената на овој протокол, потребно е воспоставување на што е можно побрза соработка помеѓу надлежните органи и другите учесници во откривањето и сузбивањето на сексуалната злоупотребата на деца и педофилија како и во обезбедувањето на помош и заштита на децата-жртви (полиција, центар за социјална работа, воспитно-образовни установи, домови за згрижување на деца, здравствените установи, судовите, јавното

обвинителство, единиците на локална самоуправа и невладините организации).

Надлежните органи и на другите учесници во откривање и сузбивање на сексуалната злоупотреба на деца и педофилија, како и пружање на помош и заштита на децата-жртви на сексуална злоупотреба и педофилија :

1. Определуваат лице-координатор кое ќе ја има обврската да го следи спроведувањето на Протоколот.

Координаторот секои три месеци да бара известување за спроведувањето на Протоколот, од органите кои се задолжени за непосредно спроведување на активностите утврдени во Акциониот план за превенција и справување со сексуална злоупотреба на деца и педофилија и за тоа да го известува Координативното тело кое е формирано од Владата на Република Македонија.

2. Воспоставуваат соработка и размена на податоци помеѓу надлежните државни органи, единиците на локалната самоуправа и невладините организации, заради размена на искуства и создавање на добра пракса како и заради воспоставување на единствена евиденција.

3. Определат лица-локални координатори кои ќе имаат обврска да го следат спроведувањето на Протоколот на локално ниво-на ниво на надлежните органи. Овие координатори ќе одржуваат редовни меѓусебни состаноци и со претставниците на надлежните органи и со претставниците на НВО, заради решавање на одредени случаи и за информирање на постигнатите резултати.

4. Воспоставуваат соработка и со другите чинители кои во дадениот момент можат да помогнат, на пример Народниот правобранител, невладини организации, верски заедници, советувалишта и стручни лица-експерти кои работат на оваа проблематика.

5. Локалните координатори изработуваат известување во однос на проблемот со сексуална злоупотреба на децата и педофилијата и истите четири пати годишно ги доставуваат до координаторите на ресорните министерства, кои потоа го известуваат Координативното тело.

6. Сите органи при постапувањето потребно е да го штитат најдобриот интерес на детето согласно со Конвенцијата за заштита на правата на детето и Конвенцијата на Советот на Европа за заштита на децата од сексуална експлоатација и сексуална злоупотреба.

Согласно со мерките и активностите утврдени во Акциониот план за превенција и справување со сексуална злоупотреба на деца и педофилија, неопходно е да се работи на подигање на свеста за проблемот со сексуалната злоупотреба на деца и педофилија и да се сензибилизира јавноста и експертите. Исто така, потребно е да се развие мултидисциплинарен пристап со жртвите на сексуална злоупотреба на деца и педофилија, затоа што

постапувањето на само еден од учесниците, долгорочно нема да ги донесе очекуваните резултати за сеопфатна и квалитетна заштита на детето жртва.

За тоа секој државен орган е треба:

1. Со децата-жртви на сексуална злоупотреба и педофилија, да постапува крајно внимателно, односно да постапува на начин со кој ќе се обезбеди почитување на нивните права и достоинство;

2. Да избегне секакво дејствие кое би можело да доведе или да се третира како повторна и понатамошна виктимизација на децата жртви.

3. Постапувајќи спрема децата-жртви, должни се да постапуваат согласно начелото за најдобар интерес на детето, внимателно и грижливо да ги штитат сите права и интереси на детето, посебно водејќи сметка за возраста и степенот на психофизичкиот развој на детето, како и за неговата здравствена и емоционална состојба.

4. Постапувајќи спрема децата-жртви, должни се да го информираат детето-родителот/старателот за неговите права и можностите за заштита, да ги земат во предвид неговите мислења и ставови и редовно да го информираат за состојбата по предметот.

5. Сторителот на делото да се запознае со можноста за вклучување во психосоцијален третман без прејудуирање на неговата кривична одговорност, со цел да се влијае на промена на неговото однесување.

6. Да се воспостави единствена евиденција за децата жртви на сексуална злоупотреба и педофилија.

4.ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Протоколот за соработка влегува во сила со денот на потпишувањето. Истиот ќе биде потпишан од страна на Министерот за труд и социјална политика, Министерот за правда, Министерот за внатрешни работи, Министерот за здравство, Министерот за здравство и претставници на невладините организации.

Овој протокол ќе биде изготвен во два (7) еднакви примероци, од кои по еден примерок за секој потписник.